

Zpráva z jednání EurEau pro odpadní vody EU2 konané ve dnech 3.–4. 10. 2024 v Kodani

Ve dnech 3.–4. 10. 2024 se v Kodani konalo jednání komise EurEau EU2 pro odpadní vody. Jednání bylo rozděleno na plenární část a pracovní skupiny.

V úvodu jednání vystoupila Gari Villa-Landa Sokolova ze sekretariátu EurEau. Nejdříve se věnovala aktuálnímu politickému dění v Evropské unii a upozornila na výsledky voleb do Evropského parlamentu, které nepřinesly zásadní změnu rozložení sil. Rada EU představila svou strategickou agendu na období 2024–2029, která zahrnuje i zelenou a digitální transformaci včetně posílení odolnosti v oblasti vodního hospodářství. Předsedkyní Evropské komise se i na následující volební období stala Ursula von der Leyen, mezi jejíž priority lze nalézt i předložení legislativního balíčku k podpoře cirkulární ekonomiky či vypracování evropské strategie k zajištění odolnosti v oblasti vodního hospodářství.

Směrnice o čištění městských odpadních vod byla potvrzena na plenárním jednání Evropského parlamentu dne 9. 10. 2024, dokument k dispozici [zde](#). Nepotvrdily se tak obavy o možném zamítnutí po lobbyingu farmaceutického průmyslu kvůli schématu rozšířené odpovědnosti výrobce. Následovalo hlasování na Radě EU pro životní prostředí dne 14. 10. 2024.

Byl zveřejněn kompromisní text navržené [regulace](#) o prevenci ztrát plastových pelet. Pro obor VaK důležité nařízení z hlediska redukce snížení znečištění vod mikroplasty. Pokračuje příprava směrnice o monitoringu půd, trialog by mohl začít na podzim. Pravděpodobným výsledkem ale bude volnost členských států při definici kritérií dobrého stavu půd. Revidované [nařízení](#) o rtuti vstoupilo v platnost 30. června. Používání a export dentálního amalgámu budou v Evropské unii zakázány od 1. 1. 2025, dovoz a výroba pak 1. 6. 2026. Pracovní skupina EurEau k Taxonomii EU připravila návrh pro zařazení kritéria účinnost nakládání s vodami pro další ekonomické aktivity v rámci revize delegovaného aktu o klimatické změně. Evropská komise předložila souhrnnou zprávu o veřejné konzultaci pro hodnocení nitrátové směrnice. Zemědělci požadují větší flexibilitu, nevládní organizace nechtějí žádnou změnu této směrnice. V rámci legislativy o léčivech Evropský parlament přijal v dubnu 2024 stanovisko obsahující ustanovení o ochraně životního prostředí, práce v Radě EU ale jdou velmi pomalu.

Následovala diskuze o stavu příprav zavedení rozšířené odpovědnosti výrobce (EPR) podle článku 9 a ustanovení organizace odpovědnosti výrobců (PRO) podle článku 10. Podle reakcí jednotlivých členů je patrné, že ve většině zemí je příprava zavedení zatím ve stádiu úvah a diskuzí s dotčenými subjekty. Anders Finnson upozornil, že ve Švédsku bude v rámci EPR generováno více než minimálně požadovaných 80 % celkových nákladů na kvartérní čištění. Dále se věnoval vyhodnocení článku 9.2 o vyjmutí výrobců ze schématu EPR. Podle dat z registru léků je ve Švédsku na trh uvedeno ročně 231 kg účinné látky Claritromycin (antibiotikum), 2 564 kg účinné látky Diclofenac (protizánětlivé léčivo) a 2 kg Etinylestradiol (hormon). Všechny tři látky sice nejsou hodnoceny jako rapidně biodegradibilní podle nařízení 1272/2008 CLP. V případě látky Etinylestradiol ale nejspíš vzhledem k množství (v rámci celé Evropské unie cca 90 kg) bude vyjmuta ze schématu EPR. Záležet také ale bude na výkladu recitálu 22, které hovoří o celkovém množství látek obsažených v produktu výrobcem. EPR se zcela jistě bude uplatňovat i na výrobce léčiv dovážejících na trh Evropské unie výrobky produkované mimo Evropskou unii, významně tak tato regulace dopadne i na výrobce generik.

Pracovní skupina pro průmyslové znečištění se nejprve věnovala chystanému balíku směrnic o normách environmentální kvality. V červnu 2024 byla schválena i pozice Rady EU, zahájení trialogu se očekává ve čtvrtém čtvrtletí 2024. Pozice Rady EU se liší v pozdějších termínech pro programy opatření a dosažení dobrého stavu vod podle směrnice o podzemních vodách a směrnice o normách environmentální kvality s datem prosince 2033, respektive 2039. Je zřejmé, že kvartérní čištění na ČOV bude muset být v budoucnu v některých případech zajištěno i pro splnění těchto nových standardů. Podle vyjádření Evropské komise se bude schéma EPR vztahovat i na kvartérní čištění, které takto vyplyne na základě článku 18 (riziková analýza) směrnice o čištění městských odpadních vod. V rámci revize rámcové směrnice o vodách jsou v článku 4 navrženy nové odstavce 7a: krátkodobé zhoršení v důsledku projektů se nebere v úvahu a 7b: zhoršení v důsledku přemístění vody nebo sedimentu se nebere v úvahu, pokud zůstane celkové zatížení stejné. Podle vyjádření Evropské komise se ale tyto články nebudou vztahovat na ČOV, které se budou v případě výjimek řídit článkem 15 směrnice o čištění městských odpadních vod.

Pokračují práce na regulaci látek ze skupiny PFAS. Od roku 2023 je uplatňováno omezení pro PFAS ze skupiny C8-C14, od roku 2026 se předpokládá omezení v pěnách hasících přípravků. Probíhá diskuze k zákazu PFHxA v oblečení a v obalech na potraviny, vstup v platnost zákazu se předpokládá v rozmezí let 2026–2031. V případě univerzální restrikce PFAS se nepředpokládá předložení pozice Evropské agentury pro chemické látky před rokem 2026. Na základě poznatků o odstraňování PFAS je zřejmé, že spalování pod 1 100 °C a/nebo nedostatečný přísun kyslíku rozbíjí PFAS s delším uhlíkovým řetězcem pouze na stabilní PFAS s krátkým uhlíkovým řetězcem. V případě odpadních vod je aktivní uhlí či iontové měniče neúčinné na PFAS s krátkým uhlíkovým řetězcem. Důsledná kontrola u zdroje a prevence emisí je na místě. V této souvislosti je také dobré zmínit, že generální ředitelství pro životní prostředí Evropské komise požádalo Světovou zdravotnickou organizaci pro stanovení limitů pro jednotlivé látky ze skupiny PFAS a jejich skupiny s datem 2026. Poté se dá očekávat další revize směrnice o pitné vodě.

Mezinárodní organizace pro standardizaci připravila návrh normy: Zkušební metodiky pro stanovení produktů vhodných ke spláchnutí do záchodu a vhodné označení. Pozice EurEau spočívá v konstatování, že zejména vlhčené ubrousky představují závažný problém, na jehož řešení se musí podílet i výrobci. Zkušenosti z Belgie a Velké Británie ukazují, že vypracování standardů a označování výrobků vhodných ke spláchnutí nevede ke snížení zejména vlhčených ubrousků spláchnutých do kanalizace. EurEau podporuje opačné značení. Výrobky, které by prošly testem pro možné spláchnutí, by nebyly nijak označeny. Výrobky, které by neprošly testováním desintegrace, označit logem nesplachovat/vyhodit do koše.

Připravuje se nařízení o detergentech, které by omezovalo využívání fosforu (verze Evropského parlamentu), podporovalo biodegradabilitu a posuzovalo dopad přidaných mikroorganismů na procesy čištění městských odpadních vod (opět EP verze). Trialog nebyl dosud zahájen.

Revidovaná směrnice o průmyslových emisích byla ve věstníku publikována 15. června 2024 s datem transpozice do 1. července 2026. Tato revize přináší vyšší ochranu zdrojů pitné vody i městských ČOV. Následovat bude vypracování implementačních aktů, aktualizace dokumentů BAT (BREFs). V rámci národní transpozice budou klíčovými zejména článek 15.1 nepřímé vypouštění a článek 15.3. přísnější dosažitelné emisní limity.

Pracovní skupina zaměřená na implementaci evropských směrnic do národní legislativy se zabývala revizí směrnice o koupacích vodách. Ronan Kane upozornil na zveřejněný návrh hodnocení stávající směrnice Evropskou komisí. Z dosavadních jednání s Evropskou komisí vyplynula pozice EurEau spočívající zejména v konstatování, že jednotná definice koupacích sezon a koupacích míst nebude fungovat. Komise by se měla vyhnout duplicitě řízení rizik, které jsou pokryty jinými směrnicemi, například WFD. Kontrolu cyanobakterií/HAB ponechat na členských státech. Čeká se na rozhodnutí komise, zda přistoupí k revizi této směrnice.

Denis Snidaro na příkladech ze dvou ČOV prezentoval zkušenosti účinnosti kvartérního čištění na odstraňování dusíku a fosforu. Technologická linka první ČOV o velikosti 16 000 EO nacházející se v Dánsku se skládá ze dvou oběhových biologických nádrží. Do jedné z nádrží bylo instalováno kvartérní čištění v podobě dávkování práškového aktivního uhlí. Na základě porovnání obou technologických linek lze konstatovat, že integrované řešení kvartérního čištění se projevilo i zlepšením výsledků sekundárního a terciárního čištění. Tato linka totiž vykazovala nižší hodnotu kalového indexu, došlo k omezení pění a snížení odtokové koncentrace $CHSK_{Cr}$ a nerozpuštěných látek (v tomto parametru až o 10 mg/l). Zároveň došlo i k měřitelnému snížení průměrných odtokových koncentrací celkového dusíku až o 0,5 mg/l a celkového fosforu až o 0,1 mg/l oproti druhé lince. Na druhé zkoušené ČOV o velikosti 120 000 EO umístěné nedaleko Paříže bylo instalováno kvartérní čištění v podobě filtru na granulované aktivní uhlí, do které byl přiváděn odtok z dosazovací nádrže. V tomto případě byl zaznamenán pokles odtokových koncentrací celkového dusíku o 1,5 mg/l (ve filtru byla pozorována i nitrifikace), celkového fosforu až o 0,5 mg/l. Byl sledován i pokles PFOS v rozmezí 45–70 %, mikrobiálního znečištění v řádu 1 log a bakterií rezistentních na antibiotika v řádu 0,5–1,1 log. Výsledky z této ČOV byly shrnuty v odborném článku dostupném [online](#). Kvartérní čištění tak může přinést i zvýšení účinnosti předchozích stupňů čištění. Volba mezi integrovaným nebo separátním řešením kvartérního čištění po dosazovacích nádržích bude odvislá i od následného využití čistírenských kalů. V případě jejich aplikace na zemědělskou půdu se více hodí separátní řešení kvůli (ne)kontaminaci kalů.

Následovala diskuze nad prioritizací připravovaných doprovodných textů k revidované směrnici o městských odpadních vodách. Evropská komise totiž podle schváleného textu má pravomoc vydat až 5 delegovaných aktů a 14 implementačních aktů v přenesené působnosti. Členové EurEau EU 2 se v budoucnu zaměří nejvíce na delegovaný akt podle článku 20.2 stanovení minimálního znovuvyužití a recyklace nutrientů z čistírenských kalů a vyčištěných odpadních vod. V případě implementačních aktů se soustředí na článek 9.5 kritéria pro vyjmutí ze schématu EPR a článek 8.3 posouzení rizik pro uplatnění kvartérního čištění.

Antonio Lastra shrnul první výsledky dotazníku zaměřený na článek 5 směrnice včetně aktuální praxe nakládání se srážkovými vodami, provozu odlehčovacích komor včetně měření objemu a koncentrace odlehčovaných odpadních vod. Probíhá vyplňování v dalších členských zemích.

Druhý den jednání zahájila diskuze nad připravovaným dotazníkem mezi členy EurEau v oblasti odlehčování odpadních vod, zda je reálné uvádět počet nastalých případů za rok, objem případných vod. Došlo ke shodě, že základem by mělo být vyjádřit počet měřených odlehčovacích odpadních vod oproti celkovému počtu.

Pracovní skupina zabývající se možnostmi získání druhotných surovin z odpadních vod se nejprve seznámila s výsledky jednání pracovní skupiny Evropské komise zaměřené na implementaci nařízení znovuvyužívání odpadních vod, na kterých byl představen i návrh metodiky pro ověření monitoringu, výstupy dostupné [online](#).

V září proběhl i seminář Evropské komise zaměřený na reporting recyklace vyčištěných odpadních vod, dokumenty dostupné [zde](#). Systém reportování byl spuštěn a je dostupný [zde](#).

Průmyslové partnerství pro biometan ([BIP](#)) připravuje zprávu o odpadních surovinách pro výrobu biometanu. Cílem je identifikovat osvědčené postupy a řešení využití toků organického odpadu pro výrobu biometanu prostřednictvím anaerobního vyhnívání. EurEau v kapitole o čistírenských kalech zdůraznila význam kalů jako materiální zdroj pro anaerobní vyhnívání. Produkce biometanu z čistírenských kalů je však v současné době limitována zejména nedostatkem podpůrných harmonizovaných celoevropských právních předpisů, provozními problémy spolu vyhnívání čistírenských kalů a dalších organických látek, problematické využití produktů získaných z kalů či potenciální aplikace energetické neutrality ČOV podle článku 11 revidované směrnice o čištění městských odpadních vod.

Následovala diskuze nad výsledky dotazníku o potenciálu získání energie z obnovitelných zdrojů na ČOV. Mezi nejvíce aplikované zdroje lze zařadit fotovoltaiku či výrobu tepla a elektřiny z bioplynu. V omezených případech se využívají vodní a větrné elektrárny, výroba biometanu, či získávání tepla z odpadních vod.

Jednání bylo uzavřeno diskuzí o čistírenských kalech. Ze schůzky se zástupci Evropské komise dne 11. 9. 2024 vyplývá, že dosud nepadlo rozhodnutí o revizi směrnice o čistírenských kalech. Pokud se ale přistoupí k revizi, pak se bude jednat o zásadní předělání. Zástupci EurEau na této schůzce zdůraznili zejména potřebu zachovat flexibilitu pro jednotlivé členské země pro využívání kalů, či neomezovat kal jako zdroj fosforu. Připravuje se také balíček k cirkulární ekonomice (Circular Economy Act), který bude zahrnovat i zdroje z odpadních vod a kalů. Tímto se očekává doplnění nařízení o odpadech, směrnice o čištění městských odpadních vod, směrnice o kalech či nařízení o hnojivých výrobcích. V případě využívání zdrojů z čistírenských kalů panuje shoda nutnosti podpořit trh s takto získanými zdroji či nutnosti podpory dalšího vývoje technologií pro získávání zdrojů z kalů.

Následovala technická exkurze zaměřená na vybudované prvky modrozelené infrastruktury. Kodaň totiž v minulých letech byla silně postižena přívalovými srážkami. Například v podzemí Enghaveparken jsou umístěny objemné nádrže na srážkovou vodu, které jsou využívány pro zavlažování městské zeleně.

Příští jednání se bude konat 27.–28. 1. 2024 online, následovat bude jednání 5.–6. 6. 2024 v Bilbao.

Ing. Filip Wanner, Ph.D.
ENERGIE AG BOHEMIA s.r.o.
Zástupce SOVAK ČR v EurEau EU2

SOVAK ČR je spolkem sdružujícím právnické a fyzické osoby, činné v oboru vodovodů a kanalizací pro veřejnou potřebu a sdružuje subjekty, jejichž hlavním předmětem činnosti je zajišťování zásobování vodou nebo odvádění a čištění či jiné zneškodňování odpadních vod, a to jak z hlediska provozování a spravování, tak z hlediska vlastnictví, rozvoje a výstavby. V současné době má SOVAK ČR 114 řádných členů a 133 členů přidružených. Řádní členové SOVAK ČR v České republice zásobují kvalitní pitnou vodou přes 9,1 mil. obyvatel, odvádějí odpadní vody pro 7,8 mil. obyvatel a téměř 99 % těchto odpadních vod čistí.